

Kirketyverierne på Samsø 1851

Ved provst C. E. Møller, Tranebjerg.

Den 16. oktober 1851 opskræmtes hele Samsøs befolkning ved rygtet om en tredobbelt skændselsgerning, som var forevet den foregående nat: tre af øens kirker, Tranebjerg, Onsbjerg og Besser, havde været genstand for indbrud af en usædvanlig grov og brutal art. Virkeligheden viste sig snart at overgå de dristigste rygter. I alle tre kirker var gerningsmændene — for man måtte antage, at det drejede sig om flere — steget ind gennem ituslåede vinduer, hvorefter de havde molesteret prædikestolene og altrene, iturevet eller fjernet alterduge, alterklæde og alterbøger. Værst var det gået ud over Tranebjerg og Besser kirker, hvor man havde opbrudt de skabe, hvori messetøjet opbevaredes, og stjålet ikke alene dette, men tillige kirkernes hellige kar.

Aarhus Stiftstidende giver i en notits den 22. oktober følgende korte meddelelse om tyverierne:

„Man fortæller, at der i flere kirker på Samsø samtidig er sket indbrud, hvorved adskillige kostbare gjenstande skulle være bortstjaalne. Red. A“.

Lignende eller lidt udførligere meddelelser forekommer i de sjællandske aviser, men den udførligste beretning om det skete kan man læse i følgende brev, som opbevares i Brattingsborg godsarkiv, fra godsinspektør Kruse til kirkeejeren, lensgreve Danne-skiold-Samsøe, som opholdt sig på Gissenfeld:

„Natten mellem sidstafvigte Onsdag og Torsdag er der sket Indbrud i Tranebjerg, Onsbjerg og Besser Kirker, fra hvilke følgende Gjenstande ere blevne bortstjalne:

- Tranebjerg Kirke: Sølv Kalken
 Sølvdisken
 Messeskjorten
 Alterdugen og Alterklædet
 Alterkanden
 Fløjlet og Frynserne paa Prædikestolen
 en gammel Bibel
 Alterbogen og en Psalmebog.
- Onsbjerg Kirke: Alterbogen og
 en Psalmebog.
- Besser Kirke: Sølvkalken
 Sølvdisken
 en ciceleret Sølvdaase med Laag til Alterbrød
 Alterdugen
 Messeskjorten
 Perlepungen af Fløj med 2 Sølvbjeller
 Alterbogen og
 en Psalmebog.

Indbrudene var i alle 3 Kirker skete igjennem ituslagne Vinduer og udførte med en høj Grad af Brutalitet, især i Tranebjerg og Besser Kirker, hvor Prækestolene, Læsepultene paa samme og Skøbene, hvori vasa sacra og Messetoiet opbevares, var sonderbrudte. — Den gamle Billedbibel fra Tranebjerg Kirke fandtes om Morgenen i aldeles sonderreven Stand paa Gmd. Jens Gyllings Mark. — Alterkanden af Procellain laa ituslagen udenfor Kirkemuren, som Gjerningsmanden var steget over. — Pastor Bang lader efter Afbetjening Kirkens Kar bringe til Præstegaarden, hvilken efterlignelsesværdige Foranstaltning reddede vasa sacra til Onsbjerg Kirke.

Da Kirkeværge Peder Knudsen om Morgenen, da han gik op for at ringe til Ottesang, opdagede Indbruddet, red han strax til Birkedommeren for at gjøre Anmeldelse, og Pastor Hansteen sendte mig Bud. — Om Onsdagen havde her været Marked i Onsbjerg, og i Formodning om, at Gjerningsmanden maa-ske var en Fremmed, gav jeg paa Veien Forpagter Beissenherz Tilhold om, paa mit Ansvar, at standse Afseilingen af noget som helst Fartoi fra Havnen.

Birkedommer Feddersen havde allerede været ved Traneberg Kirke, da jeg ankom dertil; jeg red derfor til Thorup, og medens jeg der oppebiede Birkedommerens Hjemkomst, kom Pastor Bang for at melde Indbruddet i Onsbjerg Kirke, og lidt efter indløb en lignende efterretning fra Besser Kirke. De Un-

dersøgelse, der strax bleve anstillede, have ikke ledet paa mindste Spor af Udaadsmanden, men jeg veed, at Birkedommeren vil med yderste Flid tage sig af Sagen.

Ider jeg beklager at maatte meddele Deres høigrevelige Excellence denne hoist ubehagelige Efterretning, tilføjes, at jeg ufortøvet traf Foranstaltning til de sønderbrudte Gjenstandes Istandsættelse og til Anskaffelsen af Messeskjorter og Alterduge. — Kirkebøgerne (d. v. s. alterbøgerne) ville maaske et eller andet Sted blive fundne, og da Haabet om at opdage Forbryderen ikke bør opgives, kan Anskaffelsen af vasa sacra, hvilken desværre vil medføre en stor Udgift, vel for det første stilles i Bero.

Ørnslund, den 17. October 1851.

Underdanigst

Kruse.

Deres høigrevelige Excellence,

Greve af Danneskjold Samsø,

Overdirecteur for Giessfeld Kloster, Storkors af Dannebrogen“.

I et brev nogle dage senere skriver godsinspektør Kruse til lensgreven:

„Naar undtages, at den Fløjls Messchapel til Traneberg Kirke er bleven funden henlagt under en Srenkiste paa Veien til Onsberg, er der ikke senere end min underdanigste Skrivelse af 17. d. M. passeret noget til Oplysning angaaende Kirkeiverierne. — Birkedommer Feddersen, der er utrættelig i sine Undersøgelser, bad mig i Gaar udvirke Deres høigrevelige Excellences gunstige Tilladelse til, at der maatte udloves en Douceur af 50 Rb til den, der før ham kunne give saadanne Efterretninger, at de kunne lede til Opdagelse af Gjerningsmanden eller Gjerningsmændene.

Uagtet det synes ubetinget rigtigt at udlove en saadan Douceur saavel med Hensyn til det Bortsjaalnes Værdi som til Tyveriets forargelige Natur, dristede jeg mig dog ikke til paa egen Haand at udlove Belønningen, omendskjønt Bekjendtgjørelsen i den Anledning burde udgaa strax. Jeg tør derimod haabe, at Deres Excellence vil give mig Ordre til ufortøvet at bemyndige Birkedommeren til at udlove hin Douceur, hvilken iøvrigt og desværre næppe vil blive udbetalt. — Længden af Alterklædet i Traneberg Kirke er 6 $\frac{3}{4}$ Alen, i Hviden 1 Alen 7 Tommer, hvilket jeg i Anledning af Deres Excellences gunstige Skrivelse af 22. August dette Aar giver mig den underdanigste Fryd at indberette“.

Efter nogen tids forløb, henvender pastor Hansteen i Tranebjerg sig til godsinspektøren: „Da det vel er at formode, omend og det i Traneberg Kirke begaaede Tyveri tilfældigvis skulde blive opdaget,

at de bortstjaalne vasa sacra da vilde være forvanskede og gjorde ubrugelige, og da der føles betydeligt Afsavn af dem paa denne Tid, da Altergangen er saa hyppig, tillader jeg mig ærbødigst at andrage om, at Deres Velædelhed ville snarest muligt lade en ny Kalk og Disk anskaffe til Kirken af en passende Størrelse“.

Kruse anmoder i tilslutning til pastor Hansteen om kalke og diske til Tranebjerg og Besser kirker af middelstørrelse. Samtidig anmoder han Excellencen om at ville bemyndige ham til paa dennes vegne at henstille til præsterne for fremtiden at tage vasa sacra i forvaring i præstegårdene, dog uden ansvar i tilfælde af ildsvåde eller tyveri. „Thi rigtignok bliver Risikoen med Hensyn til Ildebrand større, men forsaauidt angaar Tyveri mindre, end naar de hellige Kar henstaar i Kirken“.

Imidlertid havde som anført den utrættelige birkedommer Feddersen taget sagen i sin hånd. Feddersen var næppe nogen Sherlock Holmes, og de undersøgelser, som han med yderste flid anstillede, gav kun ringe resultat med hensyn til sagens opklaring. Som nævnt havde der dagen før indbruddene være holdt marked i Onsbjerg, det årlige såkaldte „Høns-Føns“ marked, til hvilket der plejede at komme mange tilrejsende handlende, særlig fra Kerteminde og Horsens, med kobbertøj, fodtøj, træsko, tøjvarer, kniplinger m. m. Der havde dette år været særlig mange tilrejsende, og til at begynde med regnede man det for utvivlsomt, at gerningsmændene måtte være at finde blandt de fremmede, da ingen kunde tiltænke nogen af øens egne en sådan skændselsgerning. Snart rettedes mistanken dog mod en tidligere straffet person, hjemmehørende i Onsbjerg, som havde noget svært ved at gøre rede for, hvor han havde opholdt sig markedsnatten. Om forhørene over ham beretter Samsø birks politiprotokol. Han vækker ikke udelt sympati, når han i det første forhør den 12. november på Samsø birks contoир præsenteres således:

„Da der var fremkommen Formodning om, at den tidligere for under Foregivende af at ville paatage sig at afbrænde en anden tilhørende Mølle at have forsøgt paa at fraliste denne Mand Penge med Fængsel paa Vand og Brød ansete Husmand og Maler K kunde være en af de skyldige, var Dags

Eftermiddag fornævnte Person bragt tilstede paa Birkets Contoir, efter at der i Formiddag med hans Samtykke var anstillet Randsagning i hans i Onsberg beliggende Hus, uden at noget Mistænkeligt derved var forefundet.

Fornævnte Husmand og Maler K af Onsberg fremstod og næst at angive sig som anført forklarer han at være 39 Aar gammel, født i Onsberg, hvor han er døbt og confirmeret. — Med Undtagelse af, at han for Hor en anset med 2 Gange 4 Dages Fængsel paa Vand og Brød samt for Bedrageri med 4 Dages Fængsel paa Vand og Brød, nægter han at være criminaliter tiltalt eller dømt. — Paa Tilspørgsel med hvem han Markedsdagen den 15. f. M. har været sammen, opgiver han, at han om Dagen var sammen med sin Broder Arbejdsmand Johannes Mathias Jensen i tjeneste hos Gaardmand Michel Jørgen paa Endelave, idet nemlig Kpt's [Komparentens] Broder var kommen herover for at søge Skilsmisse med sin herværende Kone. — Om Eftermiddagen og om Aftenen var Kpt paa Markedet i Onsberg, men fulgtes ei eller var i Selskab med Nogen, da Kpt, som han forsikrer, ikke var Eier af en eneste Skilling og saaledes ei saa sig i Stand til at gjøre Gjengjæld for, hvad Andre muligen maatte vilde tractere Kpt. med. Dog bemærker Kpt, at han i Mørkningen, da bager M fra Kolby, der var paa Markedet med Hvedebrød og Brændevin, lukkede, af Husmand Jens Molbo fra Thorup var bleven tracteret med en Snaps og en Bid Brød. — Om Aftenen var Kpt inde hos Husmand Lars Nielsen i Onsberg for at skaffe sin Broder Logi og herefter muligen inde hos Handelsmand Faxholm og hos Handelsmand Morten Søren Petersen, men uden at være i Selskab med Nogen. — Kl. omtrent 9 eller snarere lidt før begav Kpt sig til sin Bopæl, hvor han gik iseng og ei senere var oppe eller ude den Nat, hvilket Kpt's Kone vil kunne bevidne, men ei Kpt's Børn, hvoraf det ældste der er hjemme er 10 Aar, eftersom nemlig disse ved Kpt's Hjemkomst sov. — Kpt, der opgiver den omhandlede Dag at have været iført Sko, de samme han i Dag er iført, nægter bestemt den omhandlede Nat at have foretaget sig noget ulovligt, hverken alene eller i Forening med Andre".

Da dommeren ikke på det foreliggende grundlag kunde enten løslade eller arrestere den sigtede, blev denne indtil videre hensat under bevogtning på arrestforsvarer Linds private bopæl. Dagen efter blev retten sat igen, og der blev fremført et vidneudsagn, som i betydelig grad var egnet til at svække troen på sigtedes uskyld.

„For Retten var mødt Privatlærer Frederik Carl Christian Mortensen [senere ansat som Lærer ved Brundby Skole] af Tranebjerg. Paa Anledning forklarer Kpt., at Dagen efter at Kirketyverierne var forøvede, kom Maler K. i Middagsstunden ind til Kpt. paa Kpt.'s Bopæl i det Ærinde nemlig, at han vilde have Kpt. til at skrive et Andragende for Knudsens Broder, der var medfulgt, angaaende en Skilsmissesag. Kpt. var, da Personerne kom tilstede, ikke hjemme,

men kom strax efter, og da Talen som naturligt faldt paa det om Natten forovede Tyveri, bemærkede Kpt. en yderst besynderlig og paafaldende Adfærd hos Knudsen, idet denne nemlig stedse søgte at undgaa at tale om det, der var Gjenstand for enhver Samtale paa Øen, ligesom han endvidere saa meget medtaget ud, hvortil han som Grund angav, at han om Natten havde været paa Svireri, hvilket Opgivende Knudsen imidlertid ved senere Samtale med Kpt. har rettet saavel derhen, at han var hjemkommen Kl. 9 om Aftenen, snart derpaa, at han var hjemkommen om Eftermiddagen paa Grund af, at han var syg. Efter den tid har K. under Samtaler, Kpt. har ført med ham, nemlig een Gang paa K's Bopæl den 30. Oktober og senest afvigte Loverdag den 8. November omtalt og beskrevet Tyveriernes Udførelse paa en saadan Maade, at forsaavidt dette maatte stemme med, hvad der under Sagen faktisk er oplyst, nærer Kpt. ingen Tvivl om, at oftenævnte Knudsen i ethvert Tilfælde maa være Medvider i Tyveriet, forsaavidt han ei selv er en af Gjærningsmændene. Han har nemlig fortalt Kpt., at Tyveriet først blev begaaet i Onsberg Kirke, hvor man ved Hjælp af en Øxe og et Koebeen borttog Kalkhusdøren, det er Døren til Materialhuset, og forefandtes der i Kalkhuset en Stige, hvilken afbenyttedes til derpaa at stige ud af Vinduet, hvorpaa man i Kirken ei forefandt andet end nogle Boger og en Flaske med Viin i. Derpaa begav man sig til Traneberg Kirke, hvor man steg ind af det Vindue, der er i Nærheden af Godsinspektør Kruses Familiebegravelse, og satte man sig saa i Besiddelse af Kirkens Sølvtoj, hvoriblandt dog ikke befandtes Oblatæskan, ligesom man borttog Linnedtojet samt en Porcellænskande. Knudsen har endvidere yret til Kpt., enten at han „blev vred“, hvad Kpt. dog ei med Bestemthed tør paastaa, at han brugte Ordet „blev“, eller at han „var“ vred, fordi Bibelen var iturevet. Ved at springe ned fra den nordre Kirkegaardsmur, sagde Knudsen, var Porcellænskanden slaet i Stykker mod en Sten, hvorved man havde gjort den Opdagelse, at et Kors, der befandtes paa Kanden, ei havde været indlagt Guld, men alene forgyldt Arbeide. — Fra Traneberg var man gaaet til Besser Kirke, hvor Oblatæskan fandtes mellem det øvrige Sølvtoj. Endvidere har K. yret, at det tilvendte Linnedtøj var blevet delt imellem Gjærningsmændene, samt at den der havde erholdt Messenhagelen var blevet bange, den Tosse, og senere havde lagt den fra sig i en Stenkiste paa Veien fra Traneberg til Onsberg. Sølvtojet har K. opgivet, at en Hæler, nemlig Bager M. i Koldby, skal have erholdt, samt at det hele mere maa være gjort for at drille Præsterne end for Fordelens Skyld. — Paa Spørgsmaal, om Kpt. havde set K. i Besiddelse af Penge kort, efter at Tyveriet var begaaet, forklarer Kpt., at han Dagen efter, nemlig samme Dag da K. og hans Broder havde været inde hos Kpt. om Middagen, om Aftenen bragte det af Kpt. skrevne Andragende over til K. paa dennes Bopæl, og saae Kpt. ved denne Leilighed, at K., skjønt han klagede over intet Arbejde at have, af sin Lomme fremtog Solvpenge, hvoriblandt enten en Specie eller en Solvdaler, i Anledning af, at han vilde lade en af sine Sønner hente Brændeviin. Paa Kpt.'s Spørgsmaal

til K., hvorledes man turde udføre en saadan Gjerning, har K. svaret, at selv om Nogen hørte det, vilde det blive antaget for Spøgeri. Og paa Kpt.'s Spørgsmaal, hvem der kunde have Mod til at udøve Gjerningen, har han anført den saakaldte Snor Søren, Simon W., og Væver J. K., alle af Onsberg, som Folk, der, naar de havde faaet en Snaps, vel kunde være i Stand dertil, uden dog ligefrem at udsige, at disse var Gjerningsmændene, ligesaa lidt som at han selv var blandt disse. Videre kan Kpt. ikke oplyse, men han bemærker dog, at hans Hustru afvigte Lørdag har hørt en Del af det af Kpt. opgivne, hvilket hun saaledes vil kunne bevidne Rigtigheden af, om fornødent gjøres."

Dommeren afsagde derefter følgende Arrestdekret:

„Paa Grund af de imod Anholdte Person K. fremkomne mistænkelige Omstændigheder og navnlig den af ham for Kpt. Mortensen afgivne, med de under Sagen oplyste faktiske Omstændigheder i alt væsentligt stemmende, Forklaring om, hvorledes de Natten imellem den 15de og 16de f. M. begaaede Kirketyverier er udøvede, hvilket Kjendskab til det passerede ei kan forudsættes hos en udenfor Gjerningen staaende, decreteres: Husmand og Maler K. bør indtil videre under nærværende Sags Behandling hensættes i Varetægtsfængsel i Samsø Birks Arresthus."

Adskilligt tydede således på, at kirketyverierne var nær deres opklaring. Birkedommer Feddersen havde fået blod på tanden og afholdt mange forhör, hvor han gik arrestanten hårdt på klingen. En lang række vidner blev afhørt. Disses udsagn bragte imidlertid intet væsentligt nyt for dagen. Mortensen fastholdt på det bestemteste sin forklaring, men denne blev ligeså hårdnakket benægtet af K., der endog insinuerede, at Mortensen selv måtte være en af gerningsmændene, siden han havde et så indgående kendskab til sagen, og det var bekendt, at Mortensens pengeforhold var i en sørgelig forfatning. Retsmødet den 8. december slutter således:

„Arrestanten, der paany blev formanet til Sandheds Følge, men paa det bestemteste vedblev Paastanden om sin Uskyldighed, blev derefter, da han tillige liden af Upasselighed paa Grund af stærk Forkølelse, indtil videre losladt af Arresten".

Det sidste retsmøde holdtes den 5. februar 1852. Herefter blev sagen udsat og blev aldrig senere genoptaget. Hvem der var mest i konflikt med sandheden, Mortensen eller K., kunde retten ikke opklare. Birkedommer Feddersen måtte give op.

Imidlertid skete hen på sommeren 1852 det opsigtsvækkende, at

en del af tyvekosterne fra Besser kirke atter kom for dagens lys. Herom kan man læse i et brev fra godsinspektør Kruse til Excellencen dateret den 28. august. Det lyder:

„Ved en Ekstraleilighed ser jeg mig i Dag i Staand til at kunne underrette Deres hgr. Ex. om, at de i forrige Aars October Maaned fra Besser Kirke bortstjaalne vasa sacra etc. tildels ere komne tilstede. En Dreng af Langemark opdagede nemlig forleden i en gammel Jordvold et Stk. Linned, der stak ud af en Fordybning, og ved nærmere Undersøgelse fandtes Messehagel, Messeskjorte, Alter- og Psalmebøger, men Alt i forraadnet Stand. En Sølv cicelleret Daase til Opbevaring af Kirkebrød og den gamle Kalk ere i uskadt Stand, hvorimod Alterdisken manglede. Sølvdaasen har jeg sendt Provst Fasting og paaført den Inventariefortegnelsen. Kalken, der er et smukt gammelt Sølvarbeide, har jeg taget i Forvaring, til nærmere Ordre fra Deres Ex. indløber. Fundet af de bortstjaalne Sager har ikke ledet til noget Spør paa Gjerningsmændene, uden forsaavidt at det synes indlysende, at ikke Fremmede, men her paa Øen boende Kjeltringe have forøvet Tyverierne, men af Frygt for Opdagelse senere ikke har turdet enten benytte eller afhænde Kosterne. Deres Excellence ville maaske finde Anledning til at tillade mig at udbetale Finderen, en fattig Tjenestedreng, en Douceur.“

Greven spørger i et brev, om finderen er en skikkelig dreng, og hvem hans forældre er, hvorpå godsinspektøren svarer:

„Den i min underdanigste Skrivelse af 25.8. d. A. ommeldte Finder af vasa sacra til Besser Kirke er en Søn, 9—10 Aar gl., af en Gaardbestyrer Jørgen Jensen, Glarmester i Langemark, en Mand af det ulasteligste Rygte, hvilket jeg i Anledning af Deres hgr. Ex. gunstige Skrivelse af 14. ds. herved giver mig den Ære af indberette.“

Da Besser kirke allerede var blevet forsynet med nye vasa sacra til erstatning for de bortstjaalne, blev den gamle kalk opbevaret paa Brattingsborg, da den, som Kruse udtrykte sig, „var et antikt arbeide, der vilde tage sig godt ud paa en af Deres Excellences Etagerer“.

Som årene gik, tabte erindringen sig naturligvis om den begivenhed, som i sin tid så stærkt havde opkræmt sindene. Men i 1893 blev Besser kirkes gamle sølvdisk fundet under forårsplojningen omtrent samme sted, hvor kalken var kommet til syne mere end 40 år tidligere.

Således var efterhånden alle de stjålne genstande bragt til veje

med undtagelse af kalk og disk fra Tranebjerg kirke. Og atter begyndte glemselens slør at lægge sig over den ugerning, som nu alene de gamle kunde berette om og kun delvis rekonstruere efter hukommelsen. Men den 25. maj 1905 opløjedes paa Bisgård mark, Onsbjerg sogn, de mere end et halvt århundrede tidligere fra Tranebjerg kirke røvede vasa sacra, den ene del om formiddagen, den anden om eftermiddagen. Alterkalken var helt uskadt, medens disken endnu bærer mærke af plovjernet.

De to smukke sæt alterkar af antikt sølv, på hvis fod Griffenfeldt i sin tid som ejer af Samsø har ladet indgravere sit våbenskjold, har derefter været opbevaret på Brattingsborg slot, indtil de for få år siden af grevskabet er givet tilbage til de respektive kirker, Besser og Tranebjerg, hvor de efter omtrent 100 års forløb atter kunde tages i brug.

Gerningsmanden eller gerningsmændene blev aldrig opdaget, og har nogen haft vidende om, hvem de var, har de forlængst taget deres viden med sig i graven.

For så vidt er der ikke mere at berette om de mærkelige kirke-tyverier. Man kan gætte på, hvad motivet har været. Var det berigelsesøjemed, hvorfor var det da nødvendigt i den grad at øve hærværk? Var det for at „drille præsterne“, som K antydede, eventuelt greven eller godsinspektøren? Næppe. Var det slet og ret drukken-skab? Det er rimeligt at tænke, at brændevinen har en stor andel i forbrydelserne, men det er dog næsten utænkeligt, at de samme gerningsmænd i fuldskab samme nat har kunnet øve indbrud i 3 kirker, som ligger med en indbyrdes afstand af 3—4 km. Sagen vil aldrig blive opklaret.

Nu er det kun enkelte gamle, der kan mindes overhovedet at have hørt tale om disse tyverier. Mindet rækker ikke så langt, og den mundtlige overlevering bliver ret hurtigt usikker og upålidelig. Da de sidst fundne alterkar var bragt til veje i 1905, kunde næppe nogen afgøre, hvilken kirke de tilhørte, efter 54 års forløb. Man regnede med, at de tilhørte Onsbjerg kirke, siden de var fundet i Onsbjerg sogn, og greven lod dem fornyne med inscription om, at de var bortstjaalne fra Onsbjerg kirke. Siden har godsinspektørens

indberetning, som ovenfor er citeret, med tilstrækkelig tydelighed vist, at de var stjålet fra Tranebjerg kirke, og at Onsbjerg kirkes alterkar ved at opbevares i præstegården netop undgik at dele skæbne med de øvrige kirkers vasa sacra. Dengang i alt fald.

Få år efter at kirketyverierne havde fundet sted, led nemlig Onsbjerg kirkes vasa sacra en endnu hårdere skæbne. I 1858 nedbrændte Onsbjerg præstegård, ved hvilken lejlighed kirkens gamle hellige kar, uagtet pastor Bangs „efterlignelsesværdige foranstaltning“, blev totalt ødelagte. Greven lod straks nye alterkar anskaffe til Onsbjerg kirke i stedet for de ved branden ødelagte. Men i 1905, da de Tranebjerg kirke tilhørende alterkar blev fundne, og greven lod dem forsyne med den fejlagtige inscription om, at de var stjaalne fra Onsbjerg kirke, da havde åbenbart overleveringen allerede glemt den virkelige årsag til, at de gamle alterkar også engang var forsvundne fra Onsbjerg kirke, og erstattet med nye. Man havde forvekslet ildebranden med kirketyverierne. Eller rettere, man havde glemt præstegårdsbranden, og hvad der var sket ved den lejlighed, men endnu bevaret erindringen om en højst usædvanlig begivenhed, indbrud, hærværk og tyveri i tre af øens kirker på en og samme nat.

C. E. Møller.